

Stanovení aktivity enzymů

Obečné schema:

Detekce enzymu

- chceme zjistit, jestli je ve vzorku aktivní enzym

Stanovení katalytické aktivity

- chceme zjistit kolik je ve vzorku aktivního enzymu

Měření katalytických schopností enzymů

- chceme zjistit kolik substrátu by dokázal enzym transformovat za určitý čas

Obecné schema:

Jednotka aktivity

reakční rychlost

$\text{mol.l}^{-1}.\text{s}^{-1}$

katalytická aktivita

katal (kat)
jednotka (U)
ostatní jednotky

mol.s^{-1}
 $\mu\text{mol.min}^{-1}$
 mg.min^{-1}

specifická aktivita vztažená na objem

kat.l^{-1}
 U.ml^{-1}

specifická aktivita vztažená na hmotnost

U.mg^{-1}

číslo přeměny

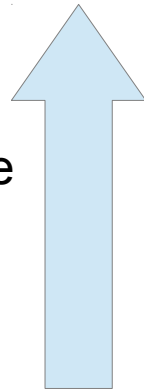
$\text{kat.mol}^{-1} = \text{s}^{-1}$

Obecné schema:

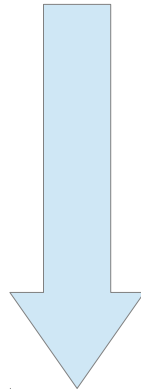
kontinuální

smícháme substrát(y) s enzymem a měříme změnu koncentrace substrátů a produktů

přesnost, jistota že měříme počáteční reakční rychlost

rozsah použitelných metod paralelizovatelnost

„end-point“

smícháme substrát(y) s enzymem, směs inkubujeme po vybraný čas, pak reakci zastavíme a změříme koncentrace substrátů nebo produktů

speciální metody

Obecné schema:

Nutno kontrolovat:

- dobu reakce
- teplotu
- pH
- koncentrace substrátů
- koncentrace aktivního enzymu
- koncentrace solí, kofaktorů a podobně

α -L-Fucosidase assay

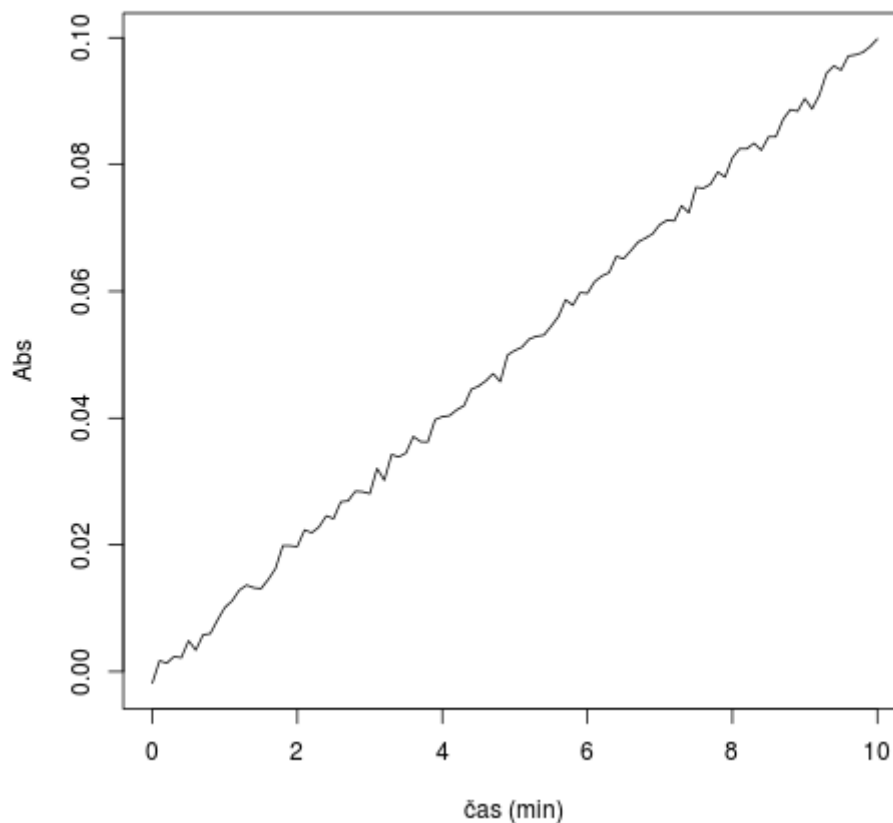
Enzymatic activity of α -L-fucosidase was measured in 25 mM EPPS buffer (pH 8) at 37°C for 10 min using *p*NP α -L-Fuc (Biosynth AG®, Switzerland) as a substrate (7 mM in the reaction mixture). An equal volume of 10% Na₂CO₃ was used for reaction termination and the absorbance of reaction mixture was measured at 405 nm. Calibration curve, constructed for *p*-nitrophenol in the concentration range 0–100 μ mol/L, was constructed under the same reaction conditions and served for the calculation of released amount of *p*-nitrophenol. Enzyme amount, which was able to release 1 μ mol of *p*-nitrophenol per minute at 37°C, was defined as one unit.

Počáteční reakční rychlost:

- rychlost v čase měření $t = 0$

- abychom jí mohli měřit, nesmí se podmínky během měření příliš měnit, konkrétně:

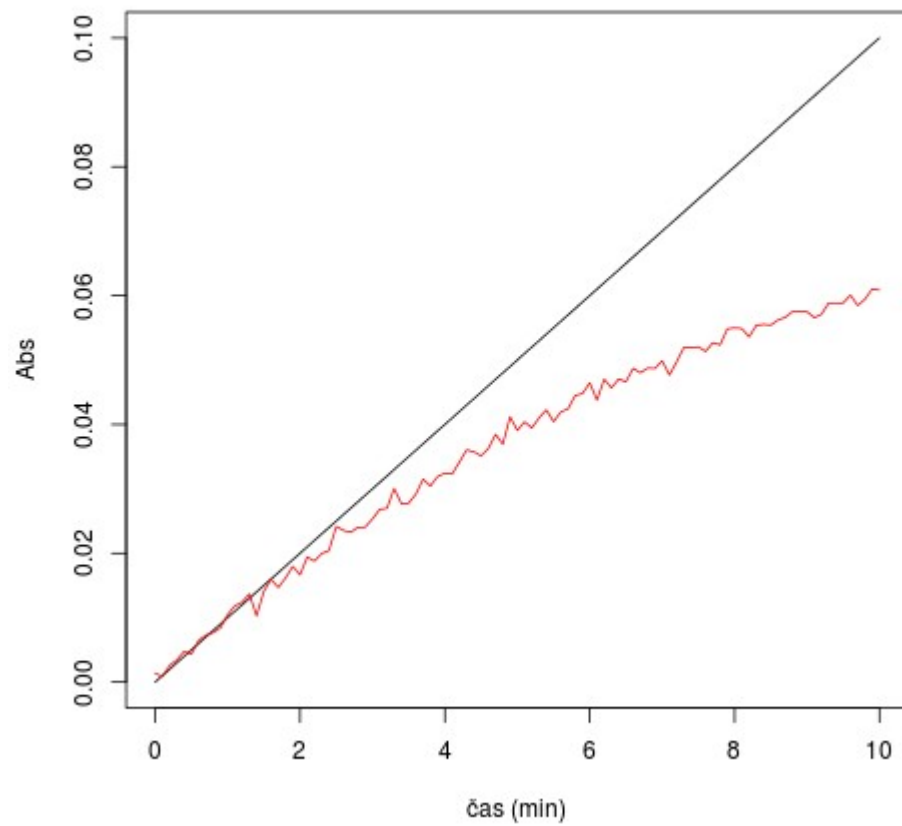
- nemění se příliš koncentrace substrátu
- nemění se pH
- nedochází k inhibici produktem
- enzym je stabilní
- ...

Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 1:

Reakce se zpomaluje

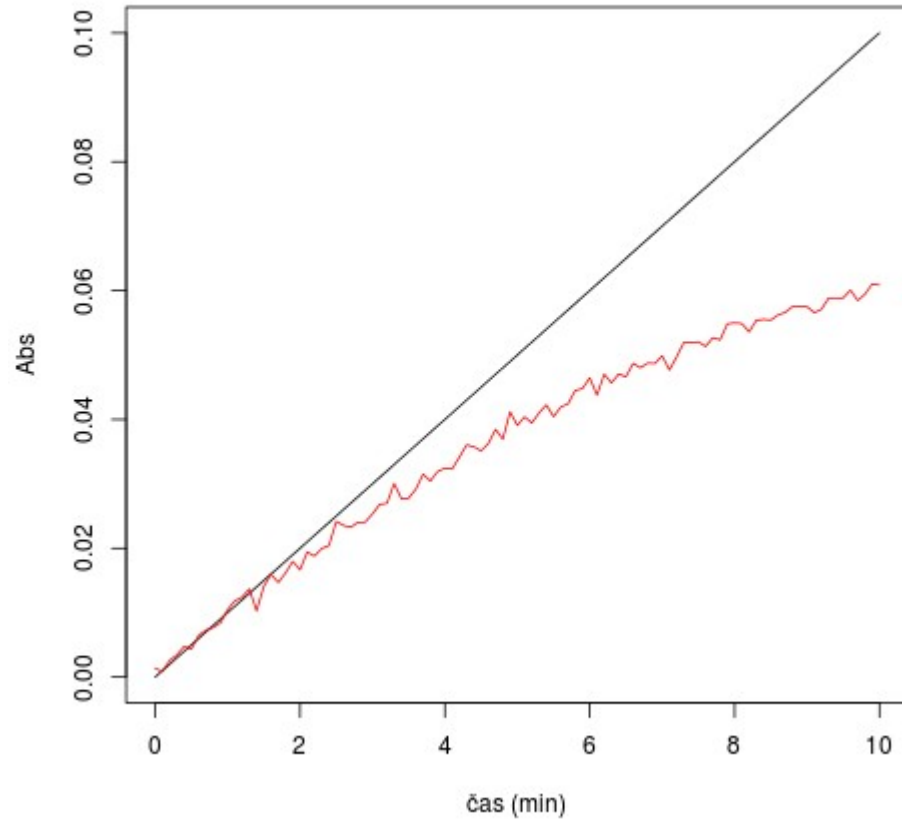

Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 1:

Reakce se zpomaluje

- **nedostatek substrátu/
rovnováha**
- **inhibice produktem
(včetně změny pH)**
- **nestabilita enzymu**
- **inhibice s pomalou rovnováhou**
- **artefakt metody**
- **jiná změna v podmínkách
stanovení**

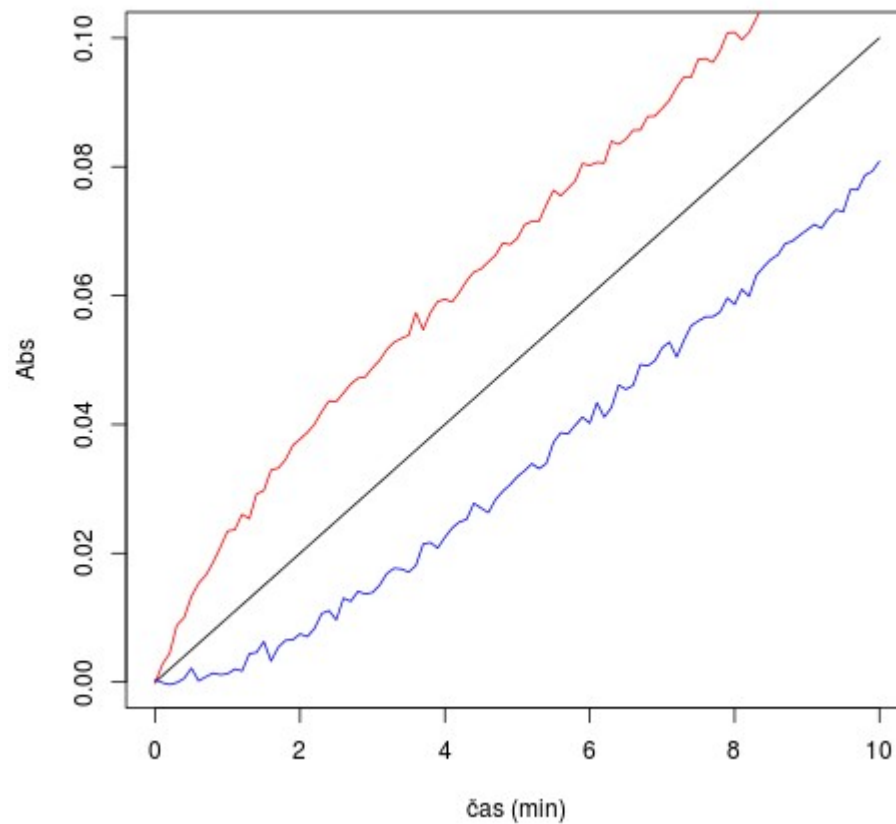

Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 2:

„lag-fáze“ nebo zrychlení na začátku

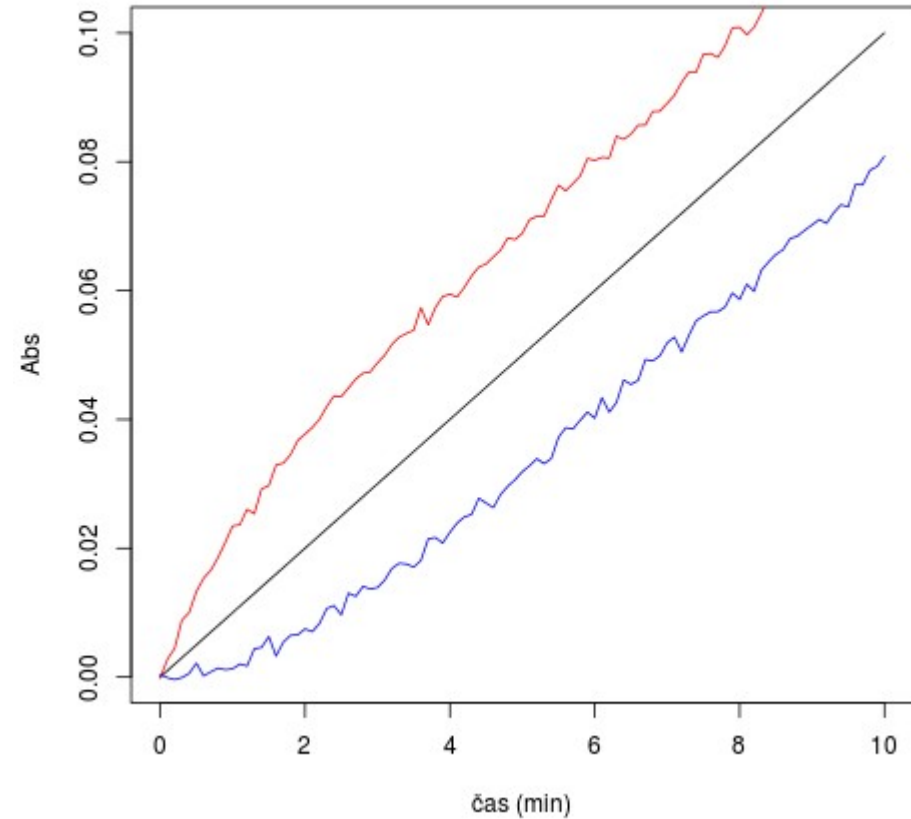

Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 2:

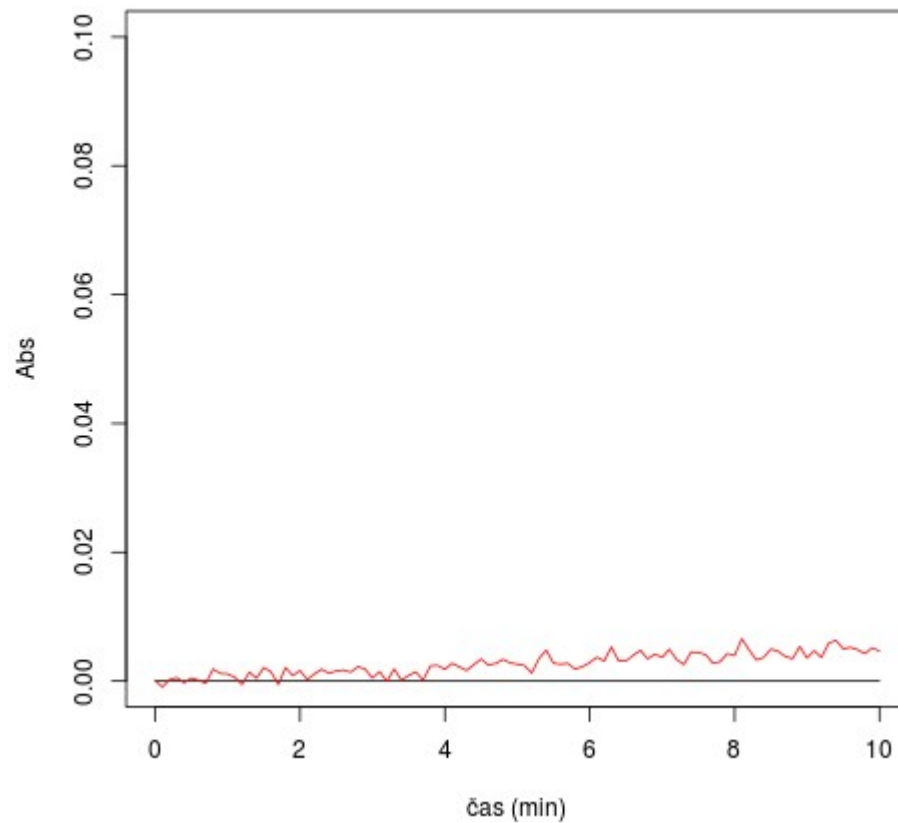
„lag-fáze“ nebo zrychlení na začátku

- pomalé smíchání roztoků
- špatná regulace teploty
- usazování částic
- pomalá odezva detektoru
- pomalé ustalování ustáleného stavu
- inhibice s pomalou rovnováhou
- inhibice substrátem
- aktivace produktem
- přeměna mezi formami substrátu

Počáteční reakční rychlost:

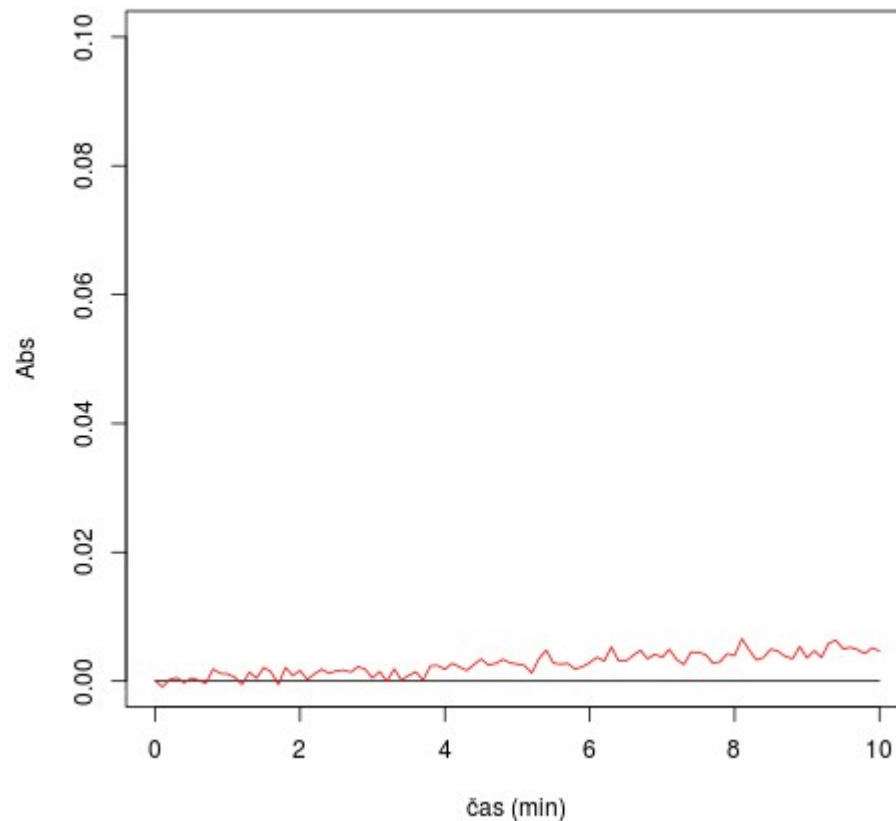
Problém č. 3:
nenulový slepý pokus

Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 3:
nenulový slepý pokus

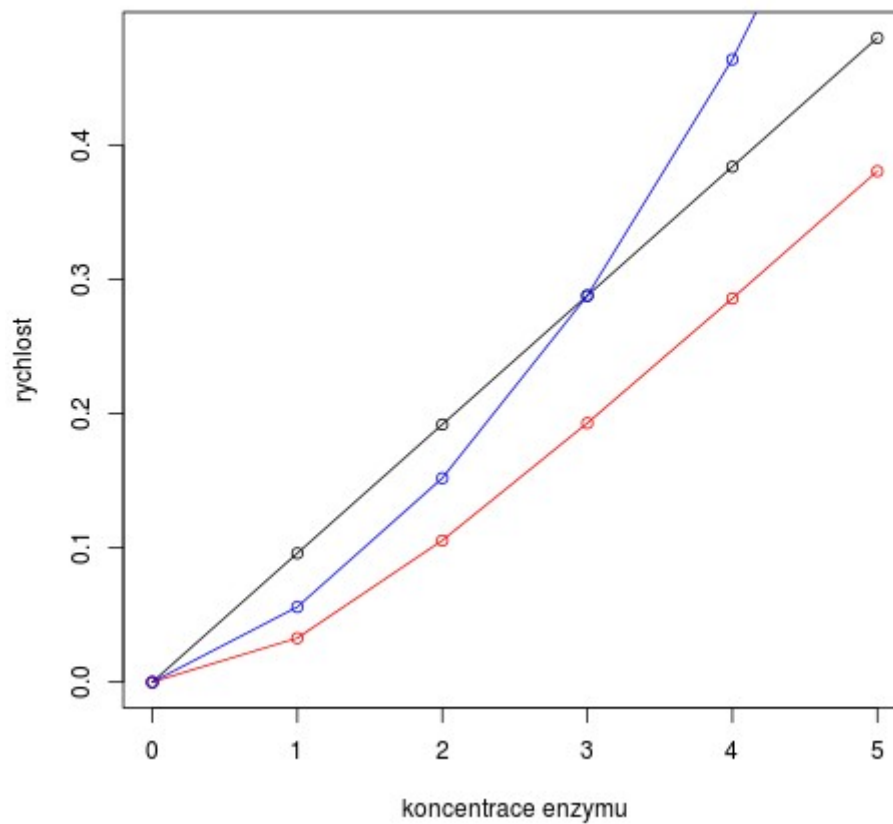
- precipitace
- usazování částic
- kontaminace substrátem
- kontaminace jiným enzymem
- adsorbce na stěny nádoby
- neenzymatické reakce

Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 4:

**Nelineární závislost rychlosti
na koncentraci enzymu**

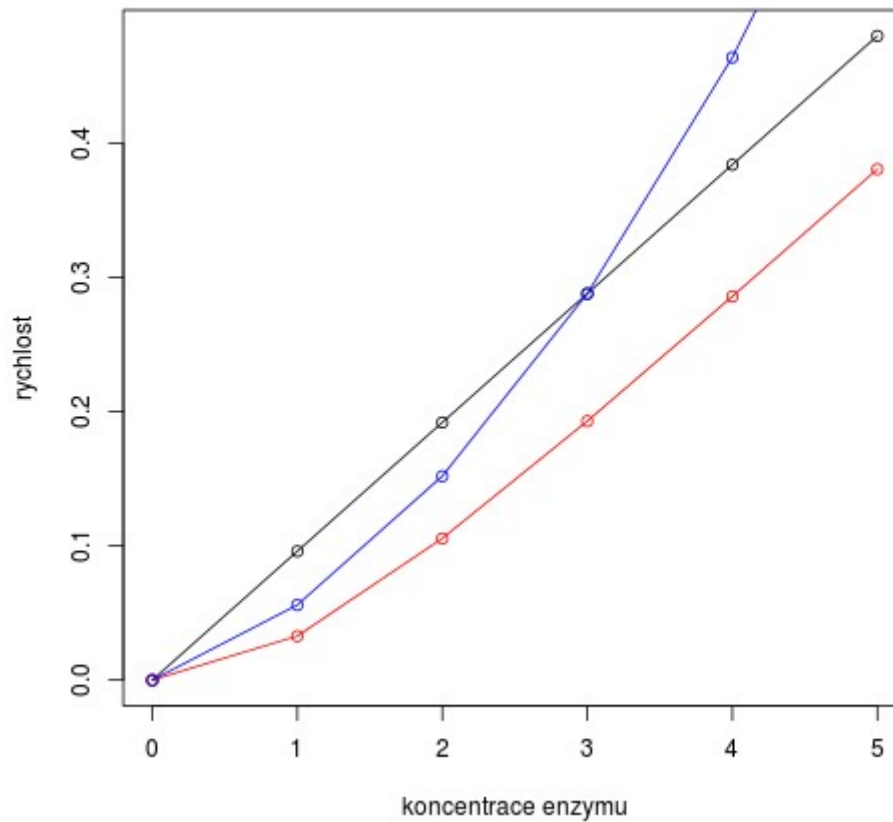
Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 4:

**Nelineární závislost rychlosti
na koncentraci enzymu**

- kovalentní inhibitor

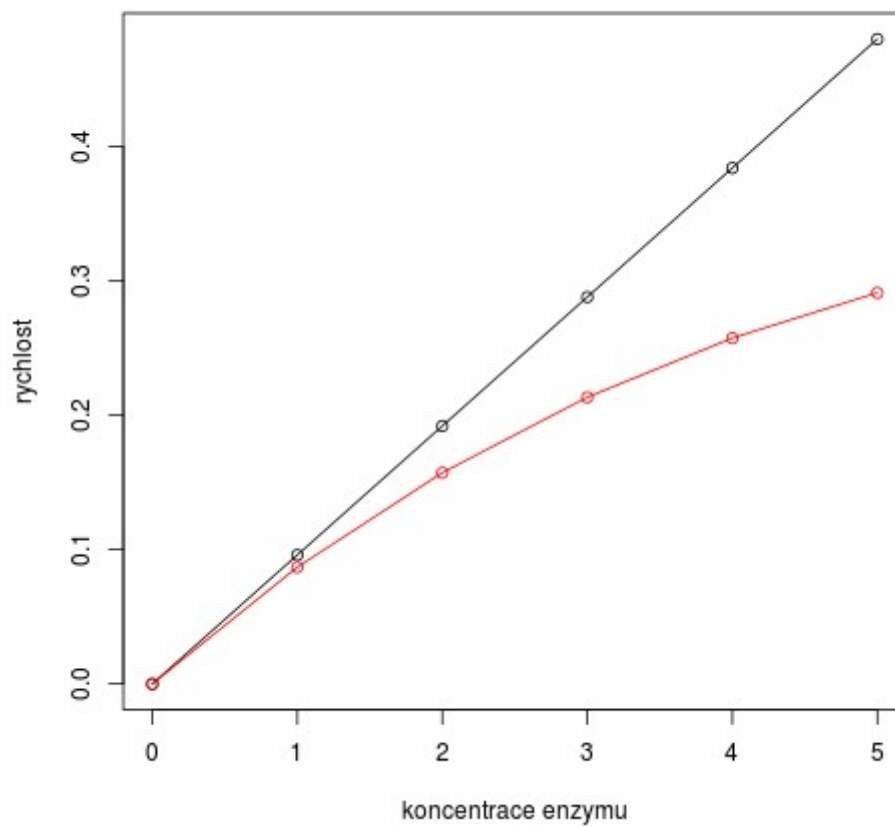
- aktivátor

Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 5:

**Nelineární závislost rychlosti
na koncentraci enzymu**

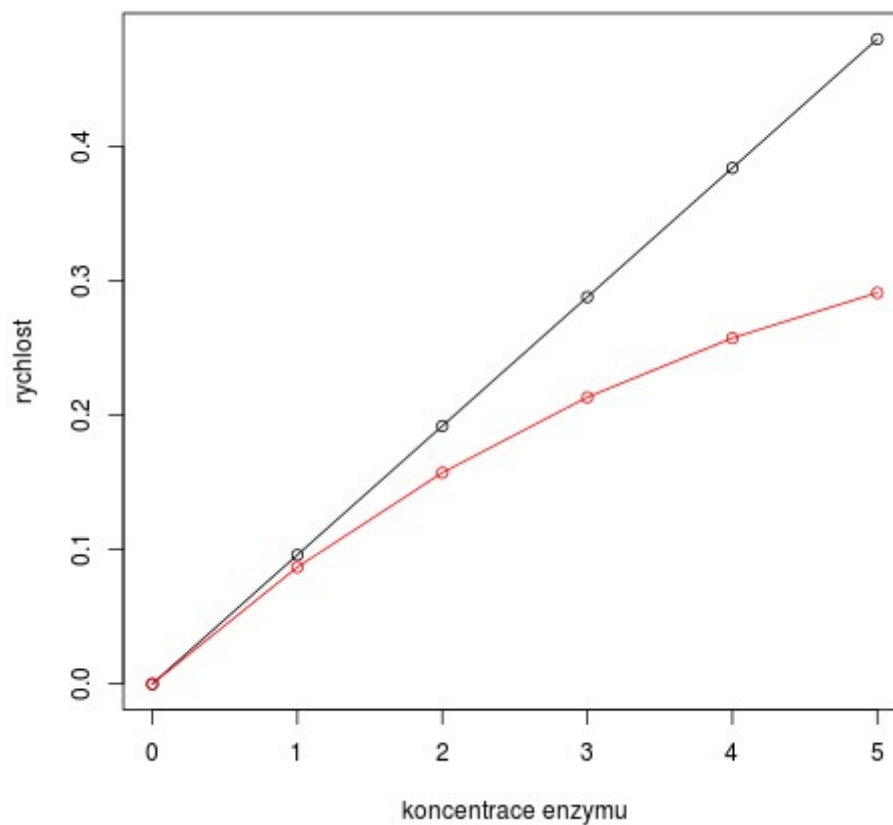

Počáteční reakční rychlost:

Problém č. 5:

Nelineární závislost rychlosti na koncentraci enzymu

- viz problém 1
- pomalá spřažená reakce
- přítomnost inhibitoru
v preparátu enzymu

Analytické metody používané při stanovování aktivity:

- spektrofotometrie
- spektrofluorimetrie
- luminimetrie

- radiometrické metody

- chromatografie
- elektroforesa

- potenciometrie, měření pH, pH-stat
- polarografie, voltametrie, amperometrie
- coulometrie

Spektrofotometrie

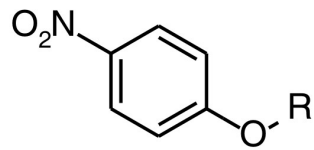
Lambert-Beerův zákon:

$$A = -\log_{10} \left(\frac{I}{I_0} \right) = \varepsilon c l$$

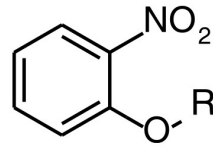
Spektrofotometrie

Chromogenní substráty
hydrolasy

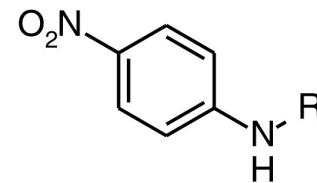
Deriváty:

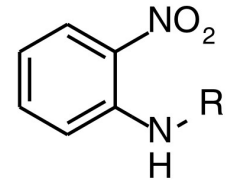
p-nitrofenolu

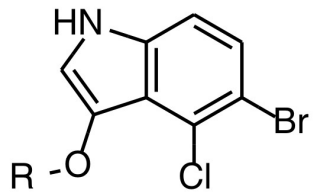
o-nitrofenolu

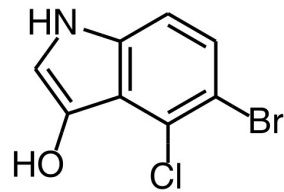
p-nitroanilinu

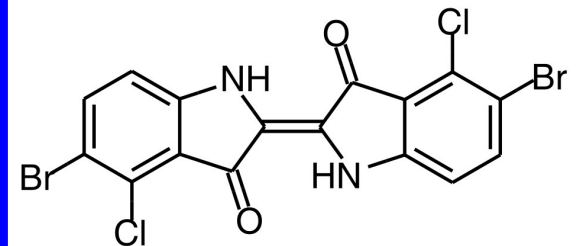
o-nitroanilinu

hydrolasa

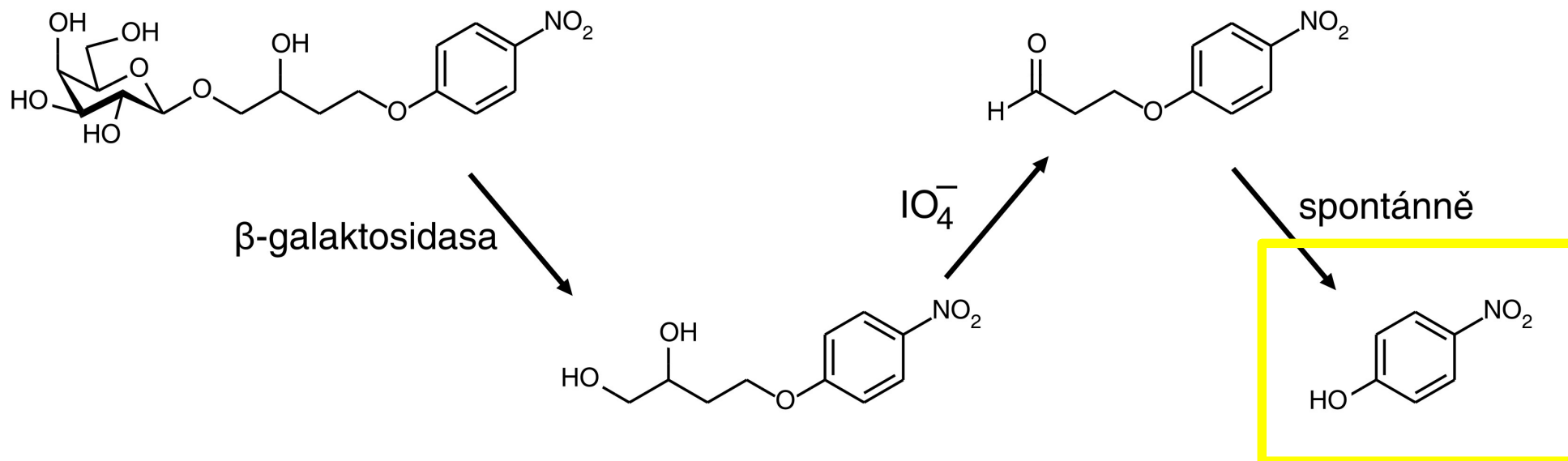

oxidace kyslíkem

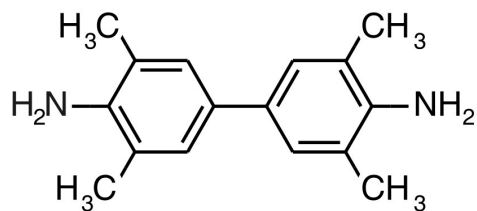
Spektrofotometrie

Chromogenní substráty
hydrolasy

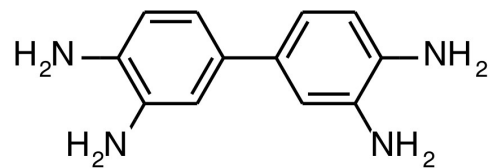

Spektrofotometrie

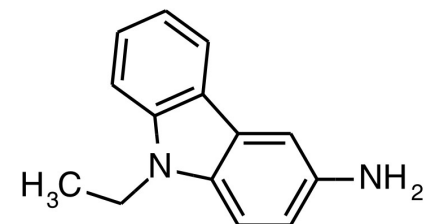
Chromogenní substráty
peroxidasa

3,3',5,5'-tetramethylbenzidin (TMB)

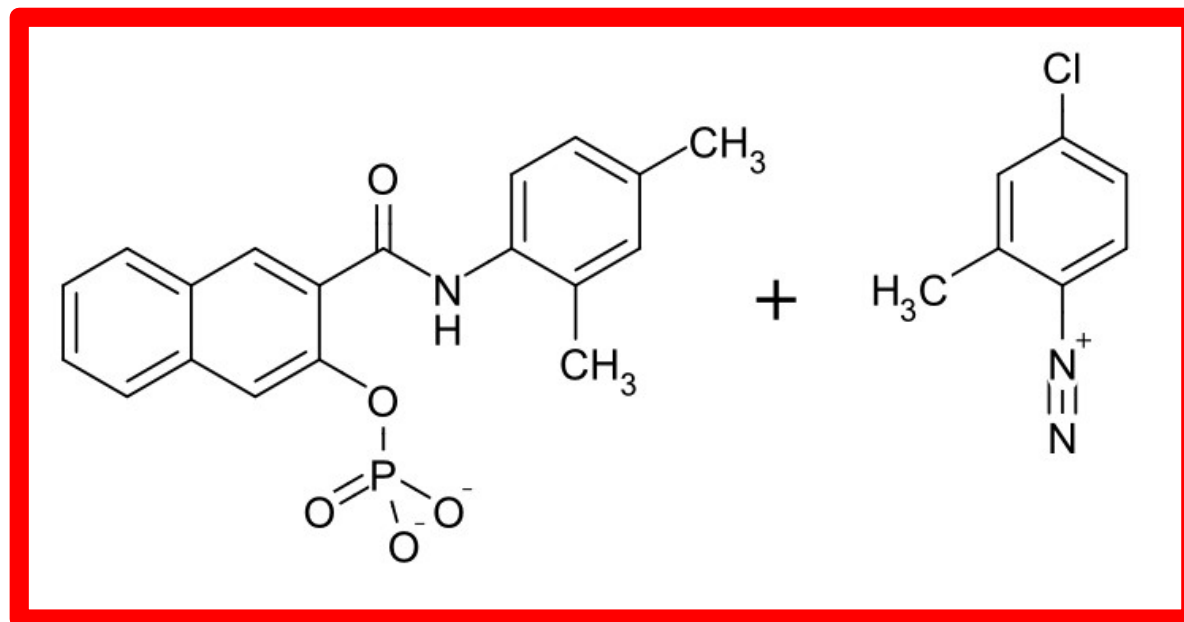
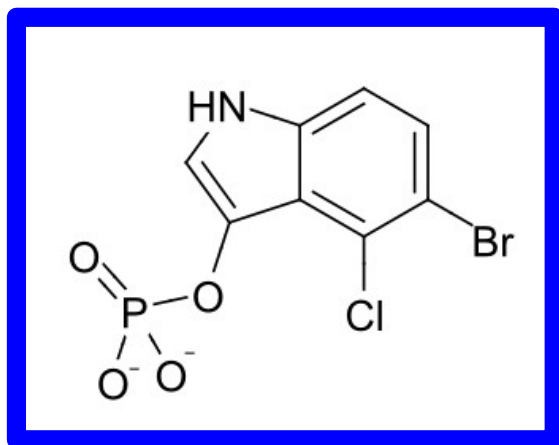
3,3'-diaminobenzidin (DAB)

3-amino-9-ethylkarbazol

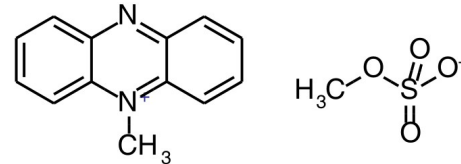
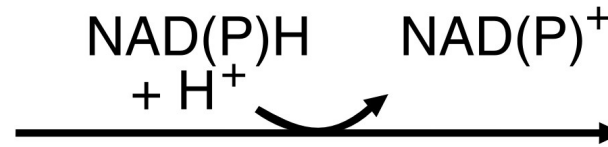
Spektrofotometrie

Chromogenní substráty
alkalická fosfatasa

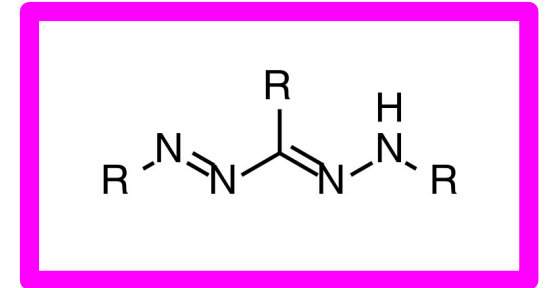
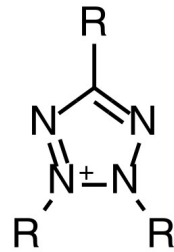

Spektrofotometrie

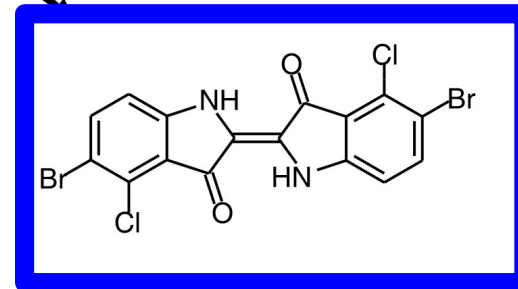
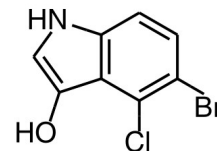
Chromogenní substráty
využití tetrazoliových solí

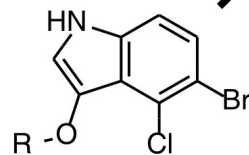
fenazin methosulfát

nebo

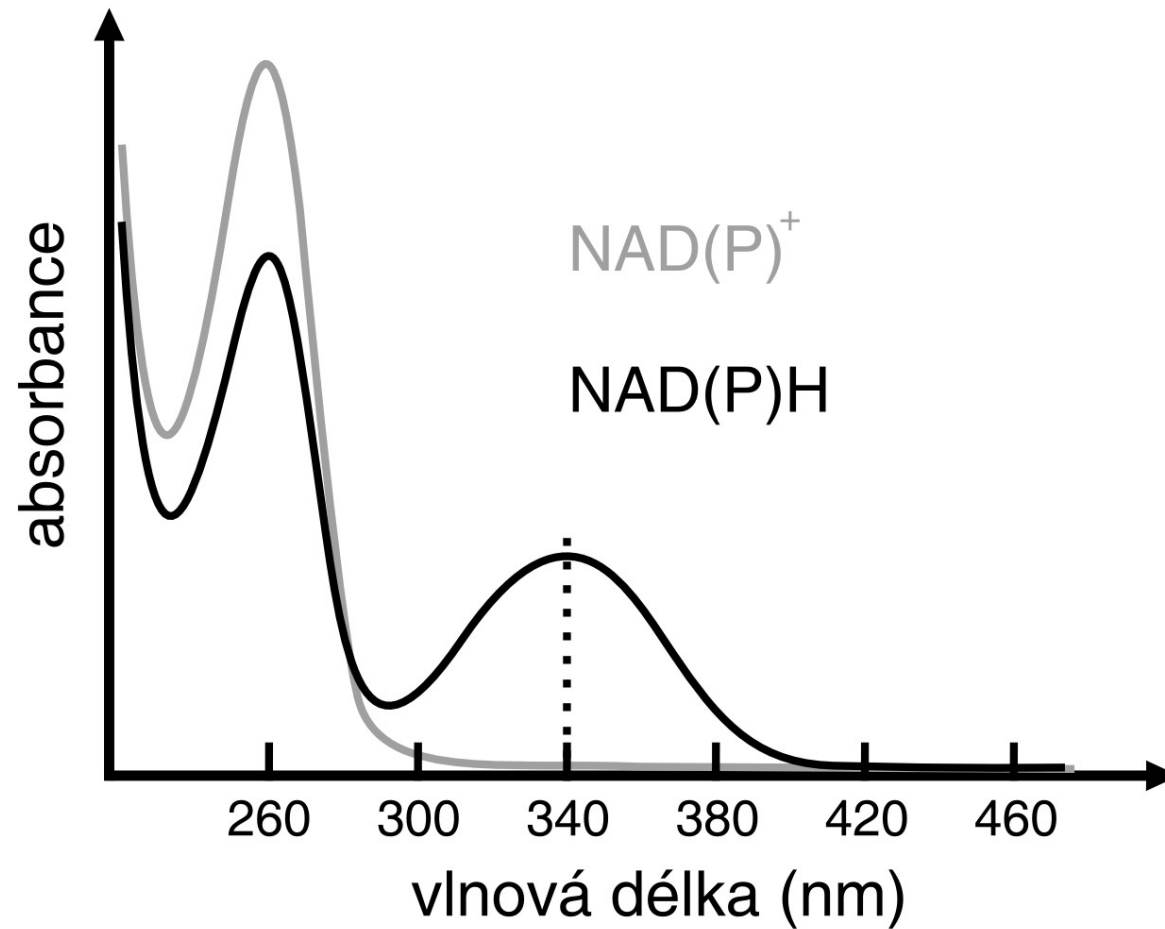

hydrolasa

Spektrofotometrie

NAD(P)⁺/NAD(P)H jako „přírodní“ chromogenní substrát

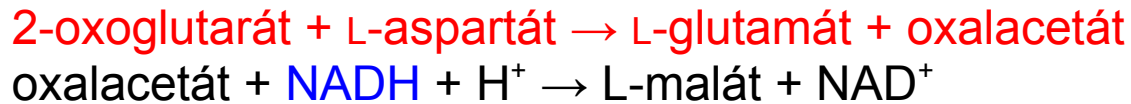

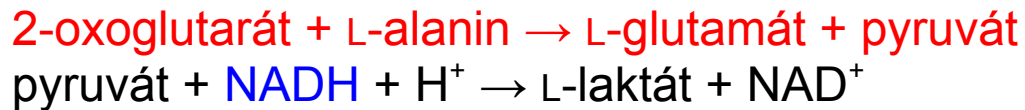
Spektrofotometrie

NAD(P)⁺/NAD(P)H jako „přírodní“ chromogenní substrát

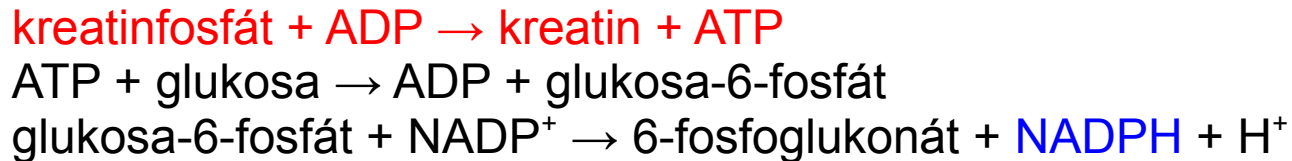
Aspartátaminotransferasa

Alaninaminotransferasa

Kreatinkinasa

Spektrofotometrie

NAD(P)⁺/NAD(P)H jako „přirodní“ chromogenní substrát

ATP

ATP + glukosa → ADP + glukosa-6-fosfát

glukosa-6-fosfát + NADP⁺ → 6-fosfoglukonát + **NADPH** + H⁺

ATP + fosfoglycerát → 1,3-bisfosfoglycerát + ADP

1,3-bisfosfoglycerát + **NADH** + H⁺ → glyceraldehyd-3-fosfát + NAD⁺ + Pi

glyceraldehyd-3-fosfát → dihydroxyacetonfosfát

dihydroxyacetonfosfát + **NADH** + H⁺ → glycerol-3-fosfát + NAD⁺

ADP

fosfoenolpyruvát + **ADP** → pyruvát + ATP

pyruvát + **NADH** + H⁺ → L-laktát + NAD⁺

AMP

AMP + ATP → 2 ADP

ADP ...

Spektrofotometrie

NAD(P)⁺/NAD(P)H jako „přirodní“ chromogenní substrát

Pi

glykogenn + Pi → glukosa-1-fosfát
glukosa-1-fosfát → glukosa-6-fosfát
glukosa-6-fosfát ...

PPi

PPi + H₂O → 2 Pi

Pi ...

HCO₃⁻

HCO₃⁻ + fosfoenolpyruvát → oxalacetát + Pi

oxalacetát + NADH + H⁺ → malát + NAD⁺

Spektrofotometrie

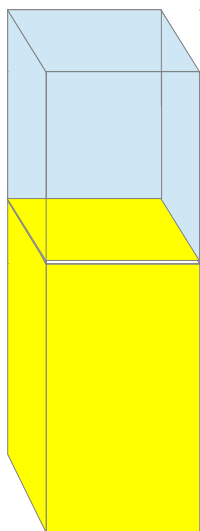
rozpustné

vs.

nerozpustné produkty

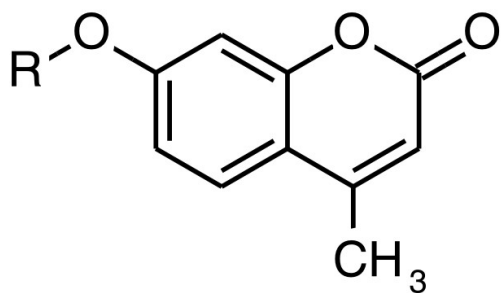
+ spektrofotometrie

+ detekce v gelu, v mikroskopických preparátech a na agarových miskách

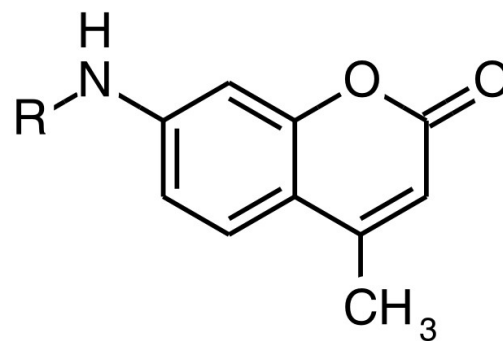

Spektrofluorimetrie

fluorogenní substráty hydrolas

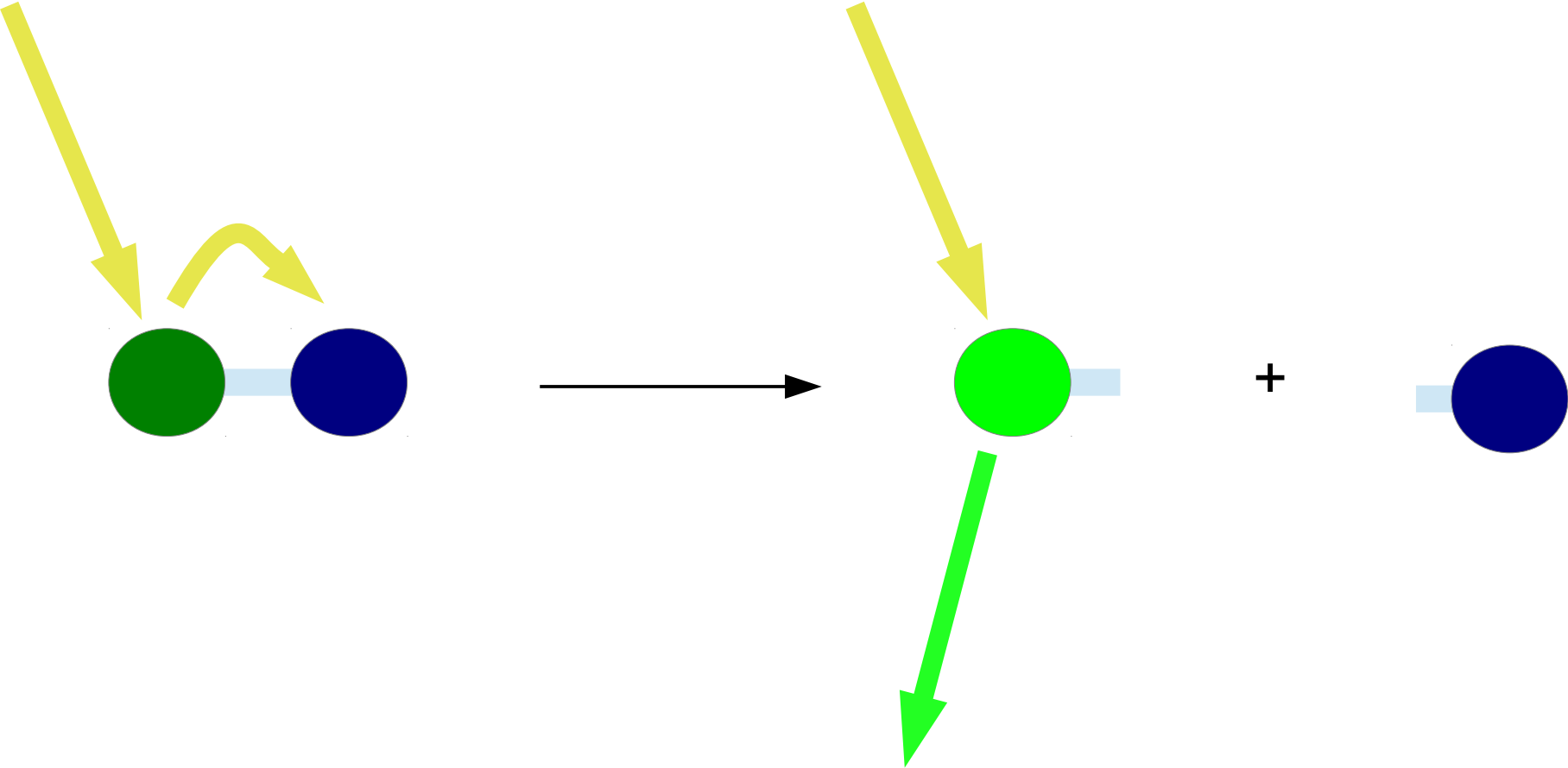
4-methylumbelliferyl

4-methyl-7-aminokumarinyl

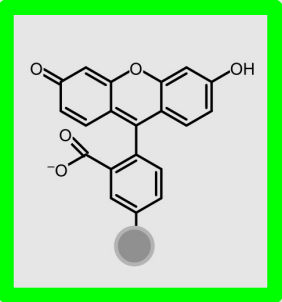
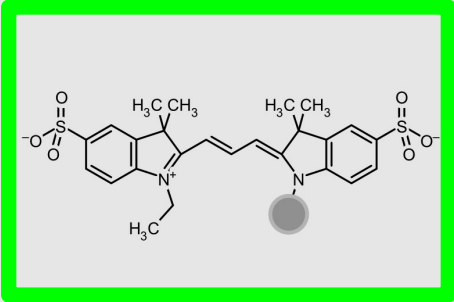
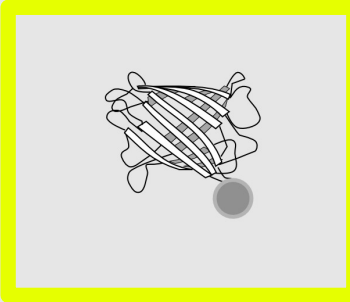
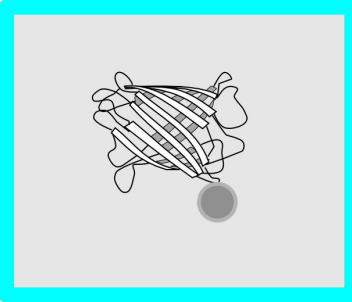
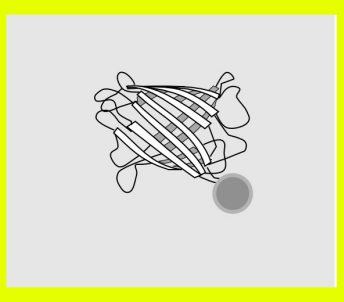
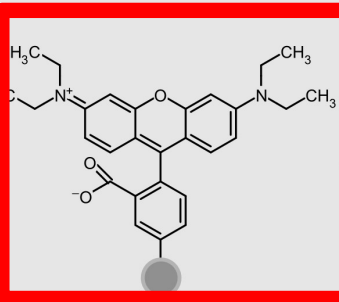
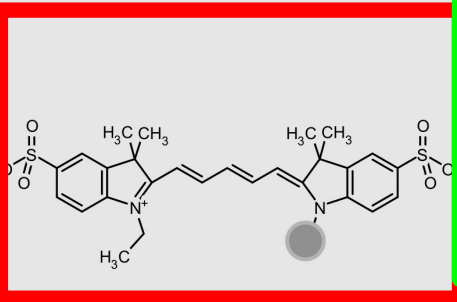
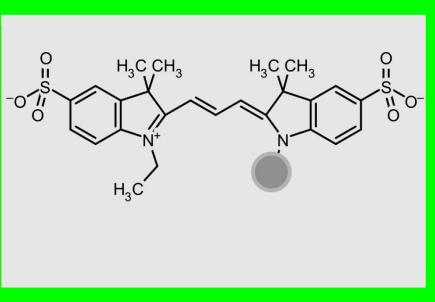
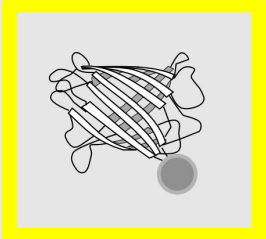
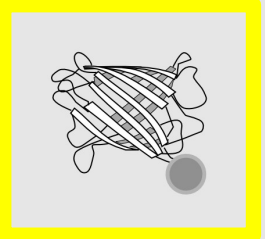
Spektrofluorimetrie

FRET – fluorescence (Förster) resonance energy transfer

Spektrofluorimetrie

FRET – fluorescence (Förster) resonance energy transfer

	Fluorescein (520 nm)	Indokarbokyanin (Cy3) (566 nm)	enhanced GFP (508 nm)	cyan fluorescent protein (477 nm)	enhanced GFP (508 nm)
Donor (emisní vlnová délka)					
Akceptor (excitační vlnová délka)					
	Tetraethylrhodamin (550 nm)	Indodikarbokyanin (Cy5) (650 nm)	Indokarbokyanin (Cy3) (554 nm)	yellow fluorescent protein (514 nm)	yellow fluorescent protein (514 nm)

Luminimetrie

Bioluminescence – produkce a emise světla živými systém

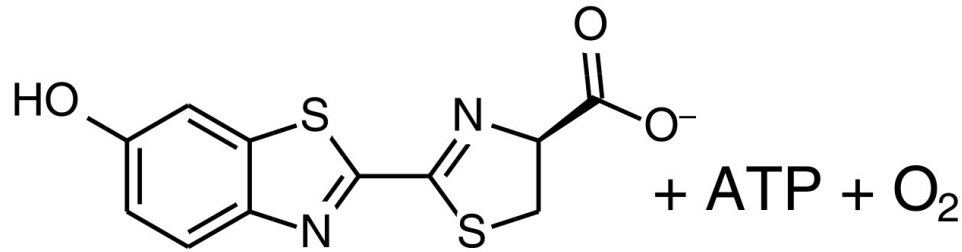
Chemiluminescence – reakce emitující světlo, včetně enzymových reakcí se syntetickými substráty

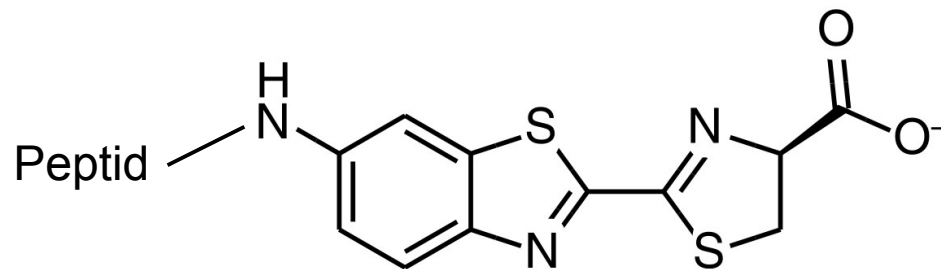
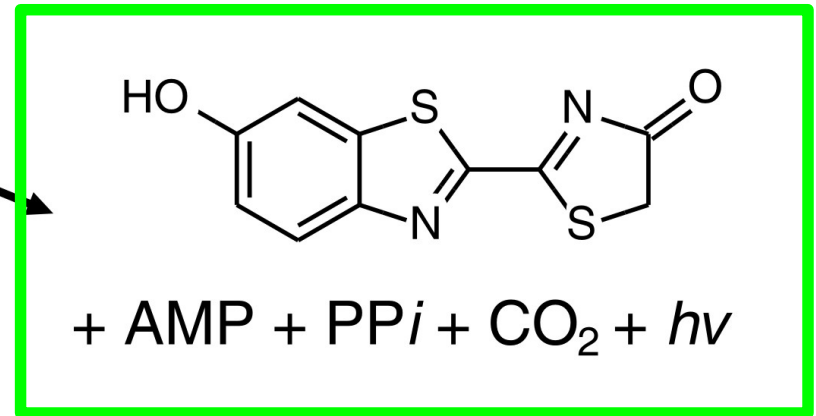

Luminimetrie

Luciferin + luciferasa

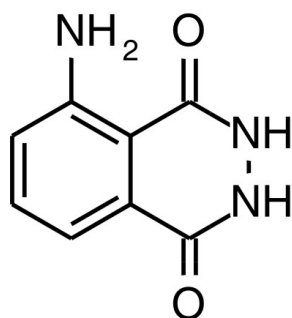
Photinus pyralis luciferin

Luminimetrie

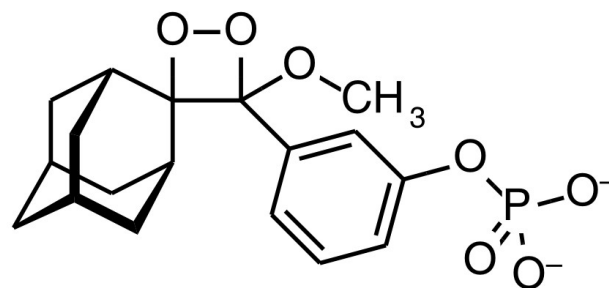
Chemiluminiscence

Peroxidasa

luminol

Alkalické fosfatasa

CDP-*Star*

Radiometrie

Nuklid	Rozpad	Poločas	Použití
^3H	β^-	12,3 roků	Měření aktivity, studium kinetiky studium metabolismu
^{14}C	β^-	5 700 let	Měření aktivity, studium kinetiky studium metabolismu
^{32}P	β^-	14,3 dnů	Měření aktivity a studium kinetiky kinas, fosfatas atd., značení DNA/RNA
^{35}S	β^-	87 dní	značení proteinů
^{125}I	γ	57,4 dní	značení protilátek při RIA, značení proteinů

Radiometrie

Popis sloučenin

- jednoduché ($^3\text{H}_2\text{O}$, $^{14}\text{CO}_2$)
- uniformě značené ($[^{14}\text{C}]$ alanin)
- specificky značené (L-[methyl- ^{14}C] methionin, [methyl- ^3H] thymidin)

Jednotky

Bequerel – jeden rozpad za sekundu

Curie – radioaktivita 1 g ^{226}Ra

Detekce

- ionizační detektor (Geiger-Müllerova trubice)
- scintilační – pevné nebo tekuté „koktejly“
- fotografická média
- polovodiče (scannery)
- tomografie (PET, SPECT)

Radiometrie

Separace produktů

- chromatografie, např. ionexový papír

Thymidinkinasa:

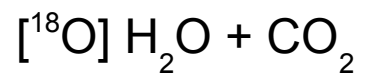

- zachycení radioaktivního TMP na ionexový papír a změření radioaktivity

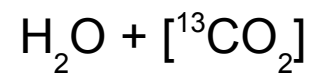
- precipitace (DNA/RNA – isopropanol, proteiny – TFA, HClO_4)
- měření radioaktivity ve vznikajícím plynu nebo těkavé látce
- extrakce
- elektroforesa, TLC, papírová chromatografie

Použití stabilních izotopů

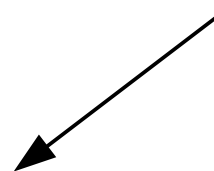
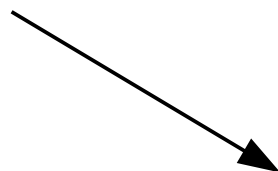
karbonáthydrolyasa:

rovnováha

rovnováha

rovnováha

Chromatografie

Typ

GC, LC, TLC, HPLC

Stacionární fáze

Silikagel, ionex, reversní fáze, size exclusion, afinitní, atd.

Detektor

UV-vis, fluorescenční, index lomu, elektrochemický, MS, atd.

Příprava vzorků

Odstranění proteinů: HClO_4 , TFA, solid phase extraction

Kvantifikace

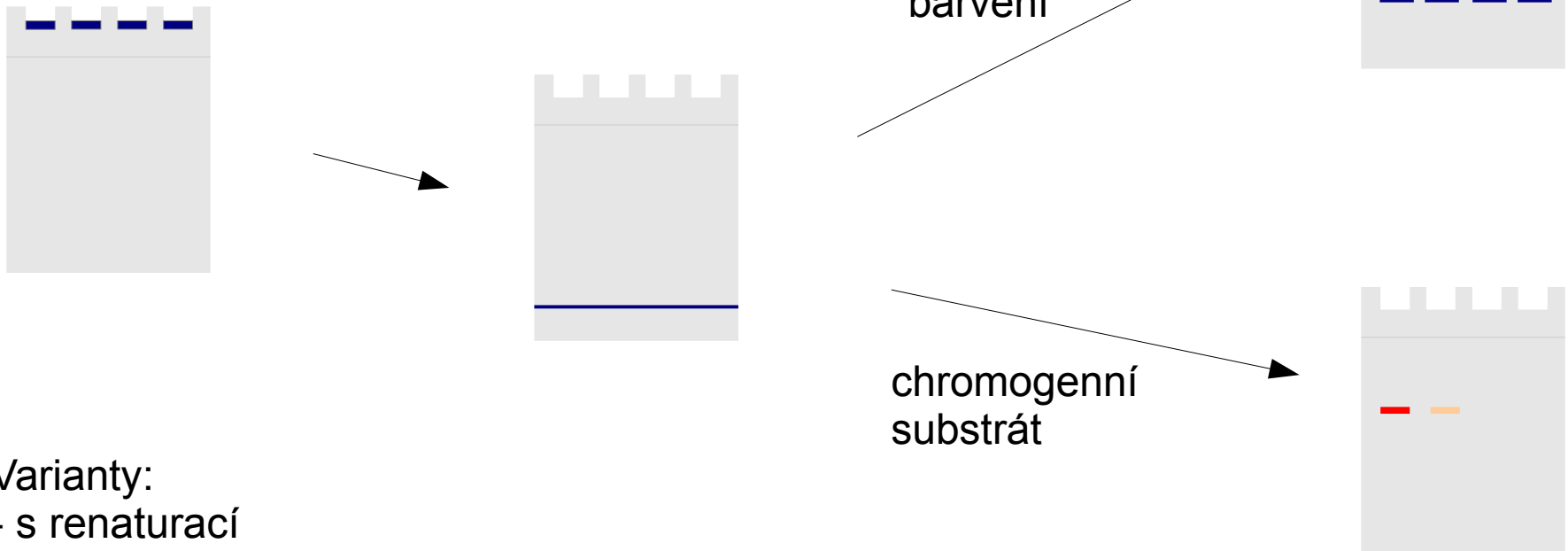
Kalibrační křivka, vnitřní standart

Elektroforesa

Typ

PAGE, SDS-PAGE, Tricine-PAGE, agarosová, IEF

Zymogram

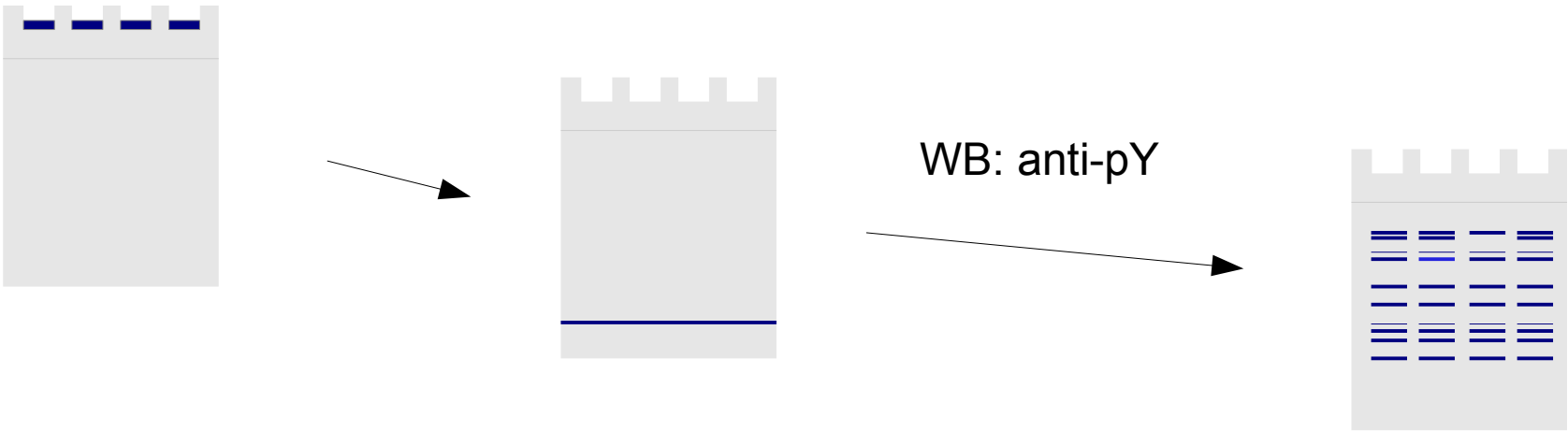
Varianty:

- s renaturací
- s blottingem
- se sandwichovým gelem
- vyříznutí proužku, elektroeluce

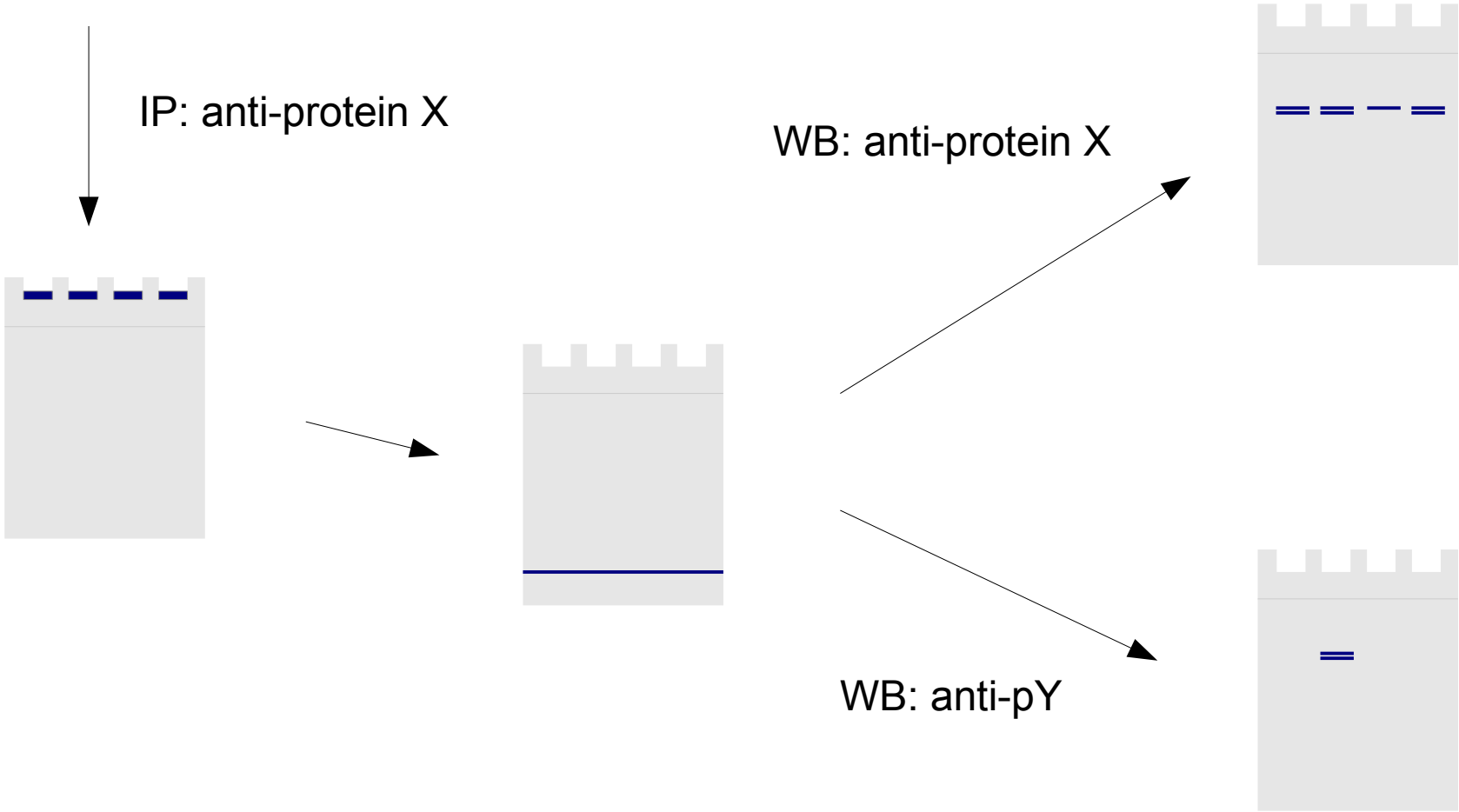
Elektroforesa + Western blot

Proteinkinasy

Elektroforesa + Western blot

Proteinkinasy

Elektrochemické metody

Metoda	Měřené veličina	Přiváděné napětí	Vztah s koncentrací
Potenciometrie	Napětí	žádné	$U \sim \log(c)$
Coulometrie	Náboj	stejnoseměrné	$Q \sim n$
Voltametrie Polarografie Amperometrie	Proud	stejnoseměrné konstantní nebo proměnlivé	$I \sim c$
Konduktometrie	Vodivost	střídavé	$G \sim c$

Elektrochemické metody

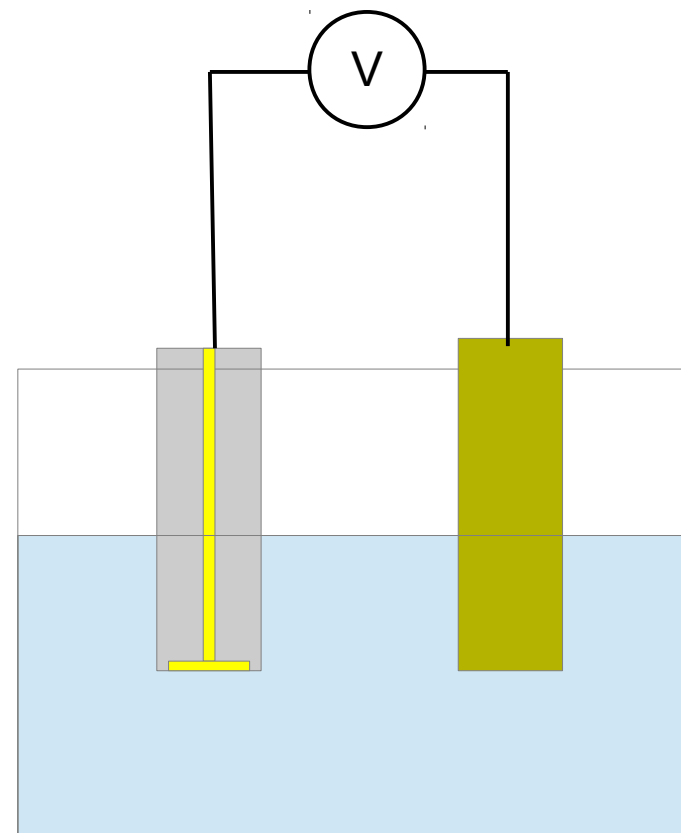
Potenciometrie

amoniak (iontově selektivní elektroda)

hexakynoželeznatan/hexakynoželezitan

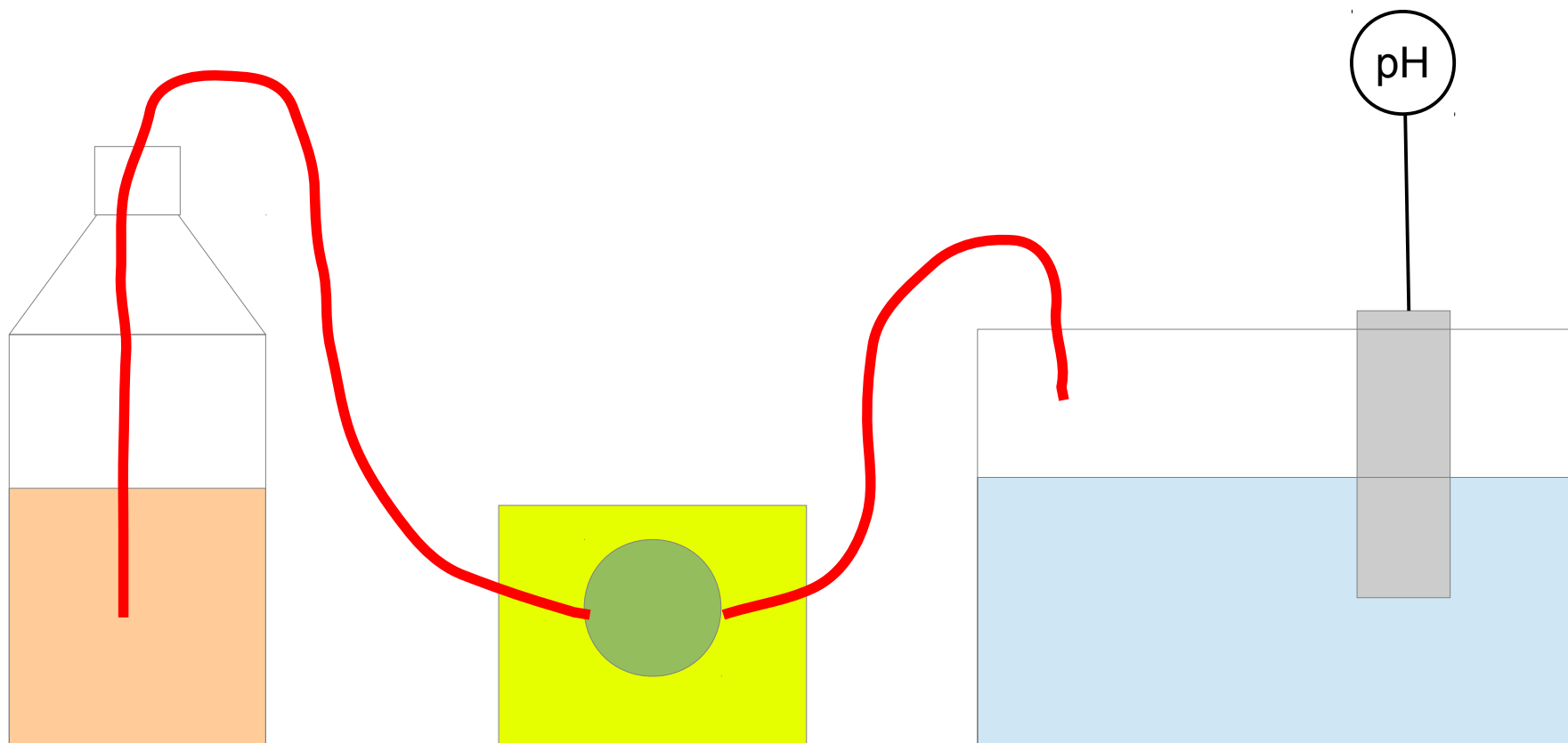
pH

Halogenidy, kovy

Elektrochemické metody

pH-stat

+ coulometrické provedení

Elektrochemické metody

Voltametrie, Polarografie, Amperometrie

H_2O_2

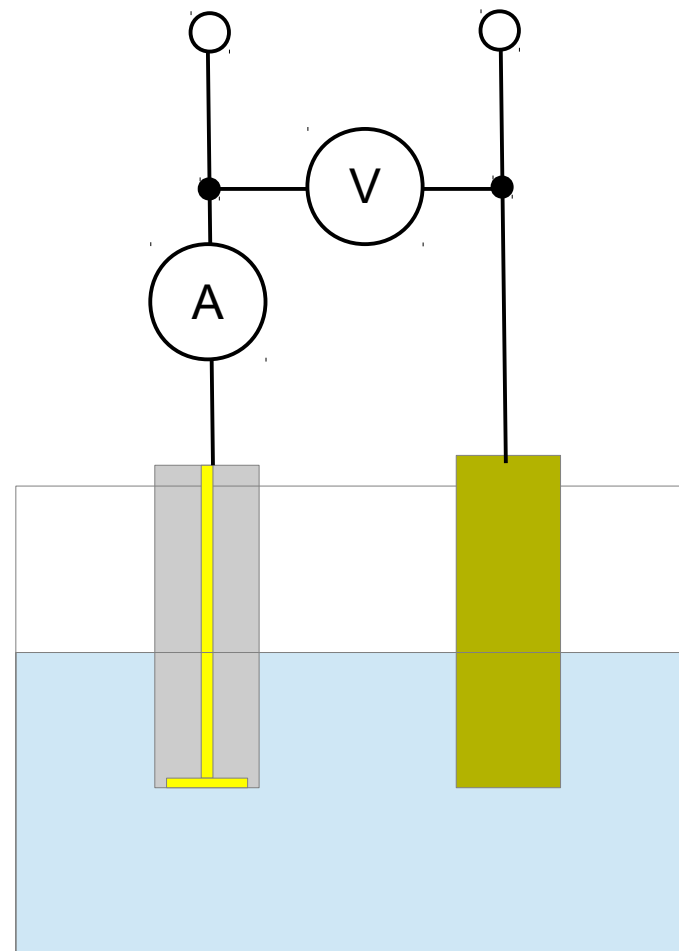
R-S-H

C=O (např. pyruvát)

NAD⁺

S polopropustnou membránou

Kyslík

Elektrochemické metody

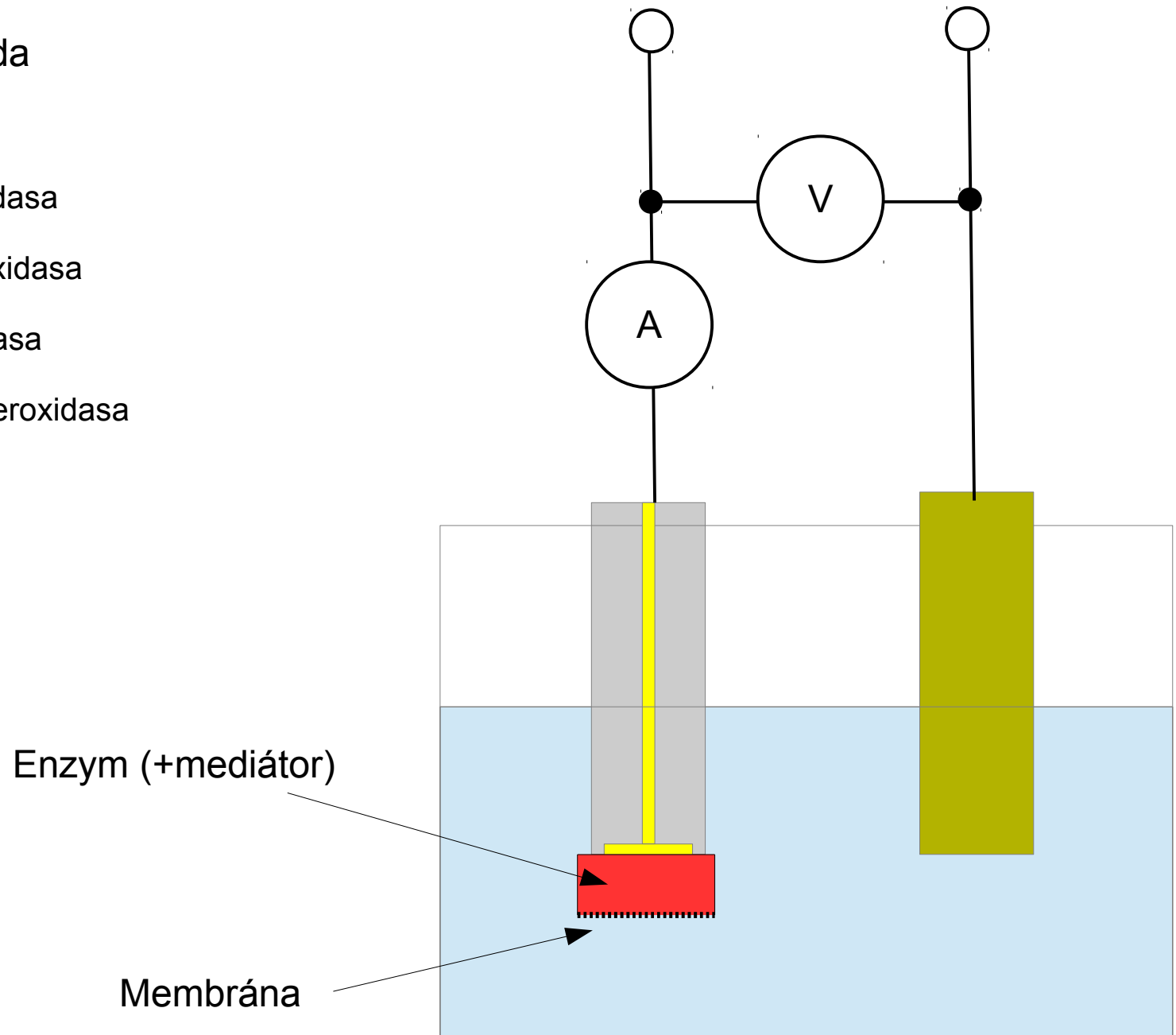
Enzymová elektroda

Glukosa – glukosaoxidas

Glutamát – glutamátoxidas

Xanthin – xanthinoxidas

Různé sloučeniny – peroxidasa

High-throuput screening

Mikrotitrační destičky – 96, 384, 1536 a 3456 (uHTS – více než 100 000 za den)

Chromogenní substráty, fluorogenní substráty, FRET, ...

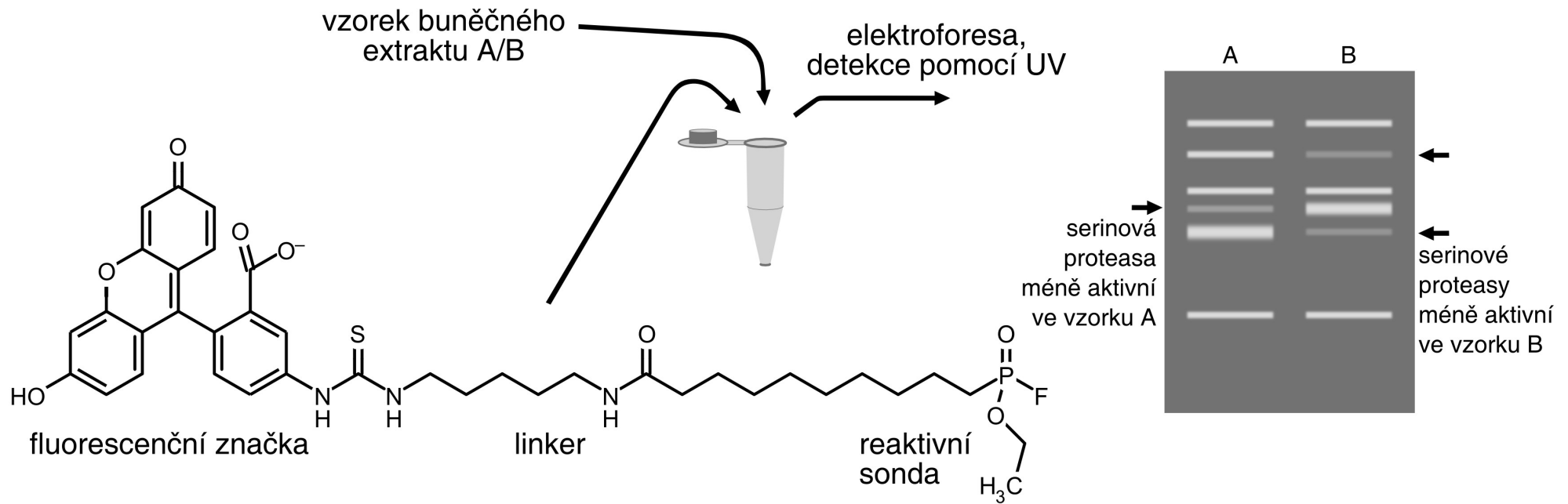

<http://www.openscreen.cz/>

Profilování enzymů

Activity-based enzyme profiling

Jednomolekulární enzymologie

